

El refugi del teatre

Carme Elias, Jaume Valls i Toni Cantó, dirigits per Juan Carlos Corazza, interpreten 'Acreeedores', d'August Strindberg, al Mercat de les Flors. L'obra és una coproducció de la mateixa Carme Elias, que en aquesta entrevista explica que, si bé recorre sovint al cinema i la televisió, el teatre és el millor lloc on un actor pot treballar.

Carme Elias feia cinc anys que no actuava a Barcelona. Les seves últimes aparicions en escena van ser amb la Companyia de Josep Maria Flotats a *El misàntrop*, *Lorenzaccio* i *El dret d'escollir*. Des d'aleshores ha fet teatre a Madrid (Bernard Shaw, Marivaux, Salom...) i esporàdiques aparicions en cinema i televisió. Avui, més que mai, Carme Elias aposta pel teatre, perfectament conscient, com a actriu i coproductora d'*Acreeedores*, que, quan estàs segur de l'opció que prens, el risc és un factor més.

—*Per què decideix de fer aquesta obra: per la força del personatge o perquè creu que el tema avui pot connectar d'una manera especial amb el públic?*

—Van ser el director, Juan Carlos Corazza, i en Jaume Valls els qui me la van proposar. A mi, m'interessava molt de fer una obra amb Corazza per la seva manera de treballar amb els actors. Vaig creure que això em regeneraria molt com a actriu. I així ha estat. Al començament, el personatge de Tekla em va espantar. Vaig pensar "ja hi som!": la dona dominant, terrible, que xucla els homes, se n'aprofita i després els deixa plantats... Vam tenir una conversa i vam decidir de mirar-nos-ho amb la perspectiva d'avui. És una funció terriblement contemporània. Tots els conflictes que genera són molt actuals: com queden l'abandonat i l'abandonadora, com tothom utilitza tothom i tothom enganya tothom, i com, en definitiva, tots ens enganyem a nosaltres mateixos per voler-nos creure que busquem la felicitat.

—*La versió que proposeu ha provocat controvèrsia...*

—És una opció arriscada. A l'escenari anem molt desprotegits, en el millor sentit de la paraula. La voluntat del director ha estat de presentar els actors i d'anar-nos despullant. Jo em sento com si fes un *strip-tease* interior. De mica en mica ens anem quedant nus. Entenc que pugui despertar polèmica o reac-

cions tan oposades com que algú et vingui amb llàgrimes als ulls a donar-te les gràcies i un altre et miri amb cara de pòquer, de no haver entès res.

—*Què és el que més l'atreu del personatge de Tekla?*

—Em feia por el tema de la misogínia de Strindberg. Ell no sols odiava les dones, tampoc no podia viure sense. Les necessitava. Crea uns personatges de dona terribles, però amb uns estats d'ànim i una riquesa interior que, per a mi, com a actriu, són enormement interessants. Al llarg de l'obra, fem una cabriola constant, passem d'uns moments molt violents a uns altres d'una gran tendresa.

—*És difícil avui de trobar papers com el de Tekla, tant en cinema com en teatre?*

—Jo no puc parlar pròpiament com a actriu de cinema, però naturalment que sí. En cinema és difícil de trobar papers així. I no sols a Espanya, on la indústria és petita. Les actrius americanes de la meua generació, les que tenen quaranta anys, com la Meryl Streep i companyia, també se'n queixen. Sembla que les dones de quaranta no tinguin un lloc en la indústria.

—*I en teatre?*

—En teatre hi ha molt bons personatges femenins. A mi, m'anima molt de pensar que amb l'edat cada vegada són més bons els papers femenins.

—*S'ha de recórrer sempre als clàssics?*

—El problema que hi ha a Espanya és que no s'ha vetllat per l'autor contemporani. Els autors del país, pobres, escriuen però no estrenen. No poden desenvolupar la seva obra perquè ningú no els estrena. Hi ha un buit d'autors. A Barcelona, encara. Després de Benet i Jornet, hi ha en Belbel, però, en general, ho tenen complicat.

—*En teatre el risc, a l'hora de triar, és més elevat que no en cinema?*

—No. La manera de jugar-te-la és diferent. En cinema, un cop has estrenat, si la pel·lícula no funciona, tu no hi ets cada dia, allà, vi-

vint-ho. En teatre, si no funciona perquè el públic no connecta, tu hi ets cada dia, allà, fent la funció. I la fas igualment, tant si hi ha deu persones com tres-centes. En aquest sentit el teatre és molt dur i, econòmicament, molt menys rendible.

—*Hi ha un divorci entre cinema i teatre? Per què no ha fet més cinema?*

—La relació cinema-teatre és una cosa estranya. Els actors de teatre lamenten que no els truquin més per fer cinema, i a l'inrevés. Potser no és un divorci, però són com unes rodes que giren paral·lelament. Si et poses a fer cinema i renunciïs a projectes de teatre, probablement cada vegada faràs més cine. Si rebutges projectes de cine, com en el meu cas, perquè fas teatre, a la llarga et tenen menys en compte, tret que algú et busqui per fer una cosa molt concreta.

—*El moment actual del cinema espanyol és gaire engrescador?*

—No ho és ni el moment actual ni el passat. A mi, el cinema i la televisió feta en cinema em tornen boja. Després d'una llarga temporada de teatre provo de posar-me davant la càmera perquè em va bé i em descansa. Però el cinema està fatal. Hi ha unes quantes persones que treballen sempre i després hi ha una llarga cua de gent a qui, de tant en tant, ens toca algun paper bonic; però, en segons quines coses, no val pas la pena de treballar-hi. A vegades faig papers petits que m'atreuen, però també he fet de protagonista en pel·lícules que ni s'han estrenat... És molt irregular la meua relació amb el cinema.

—*De totes maneres no és sols que la indústria del cinema o de la televisió aquí sigui petita, ni el contingut, ni els guions...*

—Jo crec que avui el teatre és el millor lloc on puc estar. Malgrat l'acceptació que pugui tenir el que faci i malgrat la connexió que aconsegueixi amb el públic. Sempre és millor, comparat a fer un cert tipus de televisió, com ara presentar concursos o posar-te a fer una telesèrie, que no hi tinc res en contra, però que són les opcions que tinc... El teatre és un bon refugi per a un actor.

—*Les televisions han tractat bé el teatre?*

—Per mi, el teatre, encara no l'han sabut tractar en televisió. Jo vaig fer molts *Estudio-1*, per exemple, però allò era com il·lustrar un text. Et basaves en el text per informar el públic d'uns conflictes. Encara no s'han agafat les peces de teatre, com ha fet la BBC, per exemple, buscant la manera d'arribar al públic fent una obra de teatre des de la televisió. En canvi, el que han aconseguit ara a TV3 amb *Poble Nou* és d'aplaudiment. Aconsegueixen un nivell d'audiència alt, una connexió amb la nostra realitat, no amb la de Sud-amèrica, i a més té un nivell de qualitat.

En canvi, moltes de les telesèries d'altres canals em fan tornar vermella de vergonya.

—*El lloc del teatre en televisió no l'han sabut trobar o no s'han preocupat de trobar-lo?*

—No s'han preocupat de trobar-lo. Des de Barcelona, TV3 ha agafat les peces de teatre muntades, les ha filmades i després les ha emeses. Això, ho han fet més ben fet i més mal fet. Jo he tingut la sort d'estar a la Companyia Flotats, molt ben tractada a nivell d'infraestructura. Tant el *El misàntrop* com el *Lorenzaccio*, realitzats per Lluís Maria Güell, eren fantàstics. Per aquí sí que hi ha un camí.

—*Però això no s'ha fet amb totes les companyies.*

—No. És evident que no hi ha un camí gaire clar. Són com petites espurnes. Tot va a poc a poc, però déu n'hi do, el que fa TV3, comparat amb el que es fa pertot arreu. De totes maneres, també vull dir que a TVE va haver-hi una època, quan hi havia en Martín de Blas i tot un equip del qual formaven part Terenci Moix, Benet i Jornet, Mercè Vilaret..., que van fer coses molt interessants.

—*Abans deia que en cinema, actualment, no hi ha papers interessants de dona de quaranta anys. Per què creu que passa això?*

—Tots els directors i els guionistes són homes. Només conec quatre o cinc dones guionistes que, a més a més, pobres, sempre treballen en col·laboració amb homes. Directores, n'hi ha algunes, però els costa molt d'aconseguir aquest tipus de papers: els productors gairebé tots són homes, o dones que s'han d'ajuntar amb un productor més potent que és qui té el poder. La dona, en aquesta indústria, encara no s'hi ha pogut introduir d'una manera clara; per tant, la seva problemàtica encara és una mica marginada, com passa en molts altres terrenys de la societat.

—*Els homes quan escriuen no creen bons personatges de dona perquè haurien de tractar conflictes que no dominen o perquè no s'atreveixen o... per què?*

—Els homes veuen els conflictes de la vida d'una manera molt diferent de com els veiem les dones. A més a més, s'ha de tenir en compte que després cadascú, tant si és home com dona, els veu diferents. No és que, als homes, no els interessi el món de la dona. El que varia és la visió. Per exemple, Almodóvar, que té fama de retratar el món de la dona, tot i haver creat personatges molt bons, la majoria són molt *sui generis*, molt des del seu punt de vista. El món de la dona vist per l'home sempre té com a eix l'home. El conflicte de la dona sempre és relatiu al de l'home. Com un contrapunt. Poques vegades veus partir una història d'un personatge femení fort.

—*Hi ha esperança que això canviï?*

—Hi ha un bon grup de cineastes de trenta anys que sembla que fan un tractament una mica diferent del que s'havia fet fins ara. Comencen a incloure el món femení des d'un punt de vista diferent.

—*Com per exemple?*

—Mariano Barroso, Medem... Suposo que tot això forma part de l'evolució de la societat. Les noves generacions cada vegada veuen més la dona com un igual, no com un objecte seductible o seductor per atreure la gent al cinema.

—*Venint de Madrid, com es veu l'evolució que ha fet el món del teatre a Barcelona aquests últims anys?*

—Jo trobo que s'ha guanyat un públic. Hi ha hagut un canvi enorme, en aquest sentit. Des de les institucions han sabut captar un públic. Ja sigui perquè va començar en Flotats i va saber interessar la gent, ja sigui perquè s'ha fet una oferta teatral d'un nivell força alt que connecta amb el públic... Jo només trobo a faltar que, al costat del teatre institucionalitzat i protegit i, per tant, econòmicament capaç de fer coses o de portar gent interessant, les institucions hagin oblidat el risc que sempre ha existit en un país com Catalunya. Jo veig el panorama una mica encallat.

—*Què troba a faltar?*

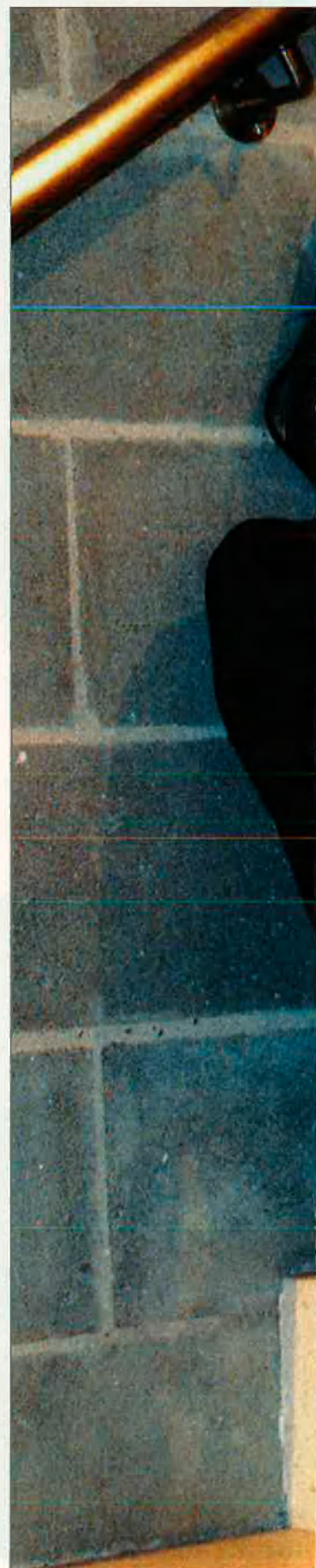
—Trobo a faltar aquella època en què van sorgir els Comediants i els Joglars, aquells temps en què a l'Institut del Teatre fèiem la revolució. Ara tots els grups d'aleshores estan instal·lats, han fet molt pel teatre, han produït molt, però jo em demano: on és la gent jove? Només volen treballar a la televisió? On és la inquietud? Aleshores em veig a mi mateixa, als quaranta anys, arriscant tot el que arrisco amb *Acreeedores*, i em penso que no està malament que encara tingui ganes de fer certes coses.

—*Després d'aquesta generació dels quaranta anys tampoc no han sorgit noves companyies. A què és degut?*

—Hi ha centres de producció que contracten actors per a obres determinades. La situació general és conseqüència dels problemes econòmics que té tothom. La gent el que ara vol és guanyar-se la vida. Jo vaig viure aquí una època molt dura... Tots els actors que ara es van redescobrint gràcies a *Poble Nou* o al teatre institucional es guanyaven la vida fent doblatge. Jo mateixa en feia. Gràcies al doblatge podies sobreviure.

—*Sí, però parlàvem del que passa amb les joves generacions...*

—Exacte: què passa? Només ens hem de deixar protegir i fer el que ens demanen des de les institucions? O bé, per què les institucions no són una mica més valentes, com

"Trobo a faltar aquella època en què vam sorgir els Caspedients i els Juglars, aquella època en què a l'Institut del Teatre filien la revolució. Ara tots els grups d'actors estan instal·lats, han fet molt pel teatre, han produït molt, però jo em demano: en és la gent jove? Només volen treballar a la televisió? On és la inquietud?"

crec que ho ha estat l'Helena Posa amb nosaltres?

—Per què creus que aquesta època de la qual parlaves, de fa posem vint anys, va donar tan bons actors i tan bon teatre?

—Era l'època de l'antifranquisme. Jo crec que ho feia el moment polític.

—L'antifranquisme donava bons actors?

—Jo formo part d'aquesta generació. El que vam fer va ser anul·lar la individualitat de l'actor per anar a la recerca del creador de l'espectacle, del director. Ara el director és l'estrella. De mica en mica, em sembla que l'actor comença a captar l'interès del públic. Durant molt de temps —i d'això, els actors ens n'hem queixat molt— els cartells anunciaven el director, l'escenògraf, la música, etc., i els actors no se sabia qui eren. En aquell moment les estrelles de teatre no ens interessaven, volíem fer-lo d'una altra manera, amb un altre missatge. Ara som en una altra època.

—Potser també hi havia millors mestres.

—Jo vaig tenir uns mestres fantàstics: Fabià Puigserver, Albert Boadella, Herman Bonín...

—Deia que els actors més joves busquen la seguretat. La inseguretat no és una mica consubstancial a l'ofici d'actor?

—Sí, però a la nostra època la ideologia et sustentava. Ara on és la ideologia? En què pots creure? Contra què vas? Aquesta és la gran diferència amb les generacions joves d'avui.

—El teatre no és una forma de viure?

—Jo crec que sí. També crec que ja hi arribaran, a aquest punt. Nosaltres ens n'anàvem de casa sense diners, ara no ho fan; però nosaltres teníem al darrere una ideologia, ara no hi és. L'única cosa que compta és el valor del diner. Seria fantàstic que des del teatre o des de les arts es potenciés un moviment... En fi (*riu*), no ens posem tan intensos... Tots fem el que podem.

—Suara ha parlat de l'arribada de Flotats a Barcelona. Com va afectar la professió?

—Més que per a la professió va ser important perquè va crear un públic. Va saber crear un moviment per fer-se conèixer i va tenir tots els mitjans per a fer-ho. Tothom va saber, en poc temps, qui era Flotats, cosa que molta gent ignorava uns anys enrere. Com que és un gran actor i va fer bons muntatges, va crear un públic que el segueix encara avui. Ha sabut crear el seu públic.

—La gent de la professió teniu notícies del que es farà al Teatre Nacional de Catalunya?

—No. Jo no ho sé. És una responsabilitat molt gran per a la qual cal comptar amb molts sectors de la professió. Però, de moment, no sé què serà.

Xavier Montanyà